

20-Fevral, 2025-yil

**RESPUBLIKA MUSIQA TEXNIKUMIDA O‘QUVCHILARGA ANSAMBL
QOIDALARINI O‘RGATISH**

Ne’matjonov Begzod

G’ulomov Nizomiddin

Respublika musiqa va san’at texnikumi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Respublika musiqa texnikumlarida o‘quvchilarga ansambl mashg‘ulotlari orqali musiqiy hamkorlik, jamoaviy ijro, ritmik uyg‘unlik va sahna madaniyatini o‘rgatish jarayonlari yoritilgan. Ansambl darslarining maqsadi, asosiy pedagogik yondashuvlari, cholg‘u guruhlarida o‘rtasidagi muvozanat, ritm va ohang uyg‘unligini shakllantirishga oid amaliy metodlar tahlil etilgan. Shuningdek, o‘quvchilarning ijodiy rivojlanishida ansambl qoidalariga amal qilishning ahamiyati alohida ta’kidlangan.

Kalit so‘zlar: ansambl, musiqa, ijro, texnika, mashg‘ulot, ritm

Ansambl — bu bir necha musiqachilarning birgalikda ijro etadigan san’at ko‘rinishi bo‘lib, u nafaqat musiqiy uyg‘unlikni, balki ijodiy jamoaviylikni ham talab qiladi. Aynan shuning uchun ham Respublikamizdagi musiqa texnikumlarida ansambl mashg‘ulotlari o‘quvchilarning musiqiy rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu mashg‘ulotlar orqali yosh ijrochilarga nafaqat cholg‘u chalish texnikasi, balki musiqada tinglash, moslashish, ritmni ushlab va ijodiy hamkorlik ko‘nikmalari singdiriladi.

Ansambl mashg‘ulotlarining maqsadi

Texnikumlarda o‘quvchilarga ansambl qoidalarini o‘qitishdan asosiy maqsad quyidagilardan iborat:

- O‘quvchilarni jamoa ichida ijodiy ishlashga o‘rgatish
- Musiqiy uyg‘unlik va hamohanglikni his qilish qobiliyatini shakllantirish
- Har bir cholg‘u asbobining ansambl tarkibidagi o‘rnini tushuntirish
- Sahnadagi madaniyat, fe’l-atvor, intizomni tarbiyalash
- Asarni birgalikda ijro etishda zarur texnik va musiqiy bilimlarni rivojlantirish

Asosiy ansambl qoidalarini

Mashg‘ulotlarda o‘quvchilarga quyidagi asosiy ansambl qoidalarini o‘rgatiladi:

1. Rahbarni tinglash va izlash – har bir ijrochi ansambl rahbari (dirijyor yoki etakchi sozanda) harakatlariga diqqat bilan ergashadi.
2. Ritmga rioya qilish – barcha ijrochilar umumiy temp va ritmga mos ravishda chalishi lozim.
3. Balansni saqlash – asboblarning tovush balandligi muvozanatli bo‘lishi kerak, hech biri boshqasini bosib ketmasligi lozim.
4. Nafas olish va pauza qoidalarini – ayniqsa nafasli cholg‘ularda birgalikda nafas olish va pauzaga e’tibor beriladi.

20-Fevral, 2025-yil

5. Jamoada harakat qilish – har bir ijrochi yakka chiqishga emas, umumiy natijaga e’tibor qaratadi.

Amaliy mashg’ulotlar va repertuar tanlovi

Ansambl saboqlari odatda amaliy mashg’ulot tarzida o’tadi. O’quvchilarga turli murakkablikdagi asarlar: xalq kuylaridan tortib, maqom, klassik va zamonaviy kompozitsiyalar taklif qilinadi. Bu mashg’ulotlarda:

- Har bir cholg’u guruhi (masalan, torli, zarbli, nafasli) alohida tayyorlanadi
- Keyin ular yakka-yakka bo’lib sinab ko’riladi
- Yakunda to’liq ansambl shaklida birgalikda ijro qilinadi

Pedagogik yondashuvlar

Ansambl darslarida pedagoglar quyidagi usullardan foydalanadi:

- Ko’rsatma asosida o’qitish (ustozning o’zi ijro qilib ko’rsatadi)
- Jamoaviy tahlil (ijrodan so’ng xatolar muhokama qilinadi)
- Baholash va motivatsiya (faol qatnashgan o’quvchilarga rag’bat beriladi)
- Ijodiy erkinlik berish (ba’zida improvizatsiya orqali ijodiy tafakkur rivojlantiriladi)

XULOSA

Respublika musiqa texnikumida ansambl darslari — bu o’quvchining nafaqat musiqiy, balki insoniy va kasbiy shakllanishida muhim omildir. Ansambl qoidalarini puxta egallagan yosh ijrochi kelajakda katta sahnalarda ham o’zini tutishni, jamoada ishlashni, badiiy ifoda vositalarini to’g’ri qo’llashni biladi. Shuning uchun bu mashg’ulotlarga yondashuv puxta, tizimli va zamonaviy bo’lishi muhimdir.

ADABIYOTLAR RO’YXATI:

1. Alimatov, Y. (1991). Shashmaqom: Musiqa ilmi asoslari. Toshkent: Fan nashriyoti.
2. Karimov, F. (2005). O’zbek musiqa madaniyati tarixi. Toshkent: O’qituvchi nashriyoti.
3. G’aniyeva, M. (2017). Ansambl ijrochiligi asoslari. Toshkent: San’at.
4. Jo’rayev, J. (2012). Musiqiy tarbiya va ijrochilik madaniyati. Toshkent: Ma’naviyat.
5. Qosimov, N. (2015). O’zbek xalq cholg’ulari va ansambl ijrochiligi. Toshkent: Yangi asr avlodi.
6. Islomov, M. (2010). Musiqa nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: Barkamol avlod.